

พฤติกรรมการบริโภคอาหารว่างเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดโรคฟันผุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในนักเรียนซึ่งเป็นวัยที่นิยมบริโภคอาหารว่าง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบเปรียบเทียบ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคอาหารว่างของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีฟันผุและไม่มีฟันผุ โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ได้กลุ่มที่มีฟันผุจำนวน 81 คน และไม่มีฟันผุจำนวน 80 คน เก็บข้อมูลในเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม 2545 โดยใช้แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับการบริโภค ความชอบ การได้มาซึ่งอาหารว่างและการดูแลสุขภาพช่องปาก แบบทดสอบความรู้และแบบบันทึกการบริโภคอาหารว่างใน 7 วัน โดยนักเรียน การสังเกตร้านค้า และสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ผู้ปกครอง ครูและแม่ค้า เกี่ยวกับความคิดเห็นและความเชื่อเกี่ยวกับอาหารว่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและเปรียบเทียบความแตกต่างด้วย Chi-square test, t-test, Mann Whitney test กำหนดนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มเด็กที่มีฟันผุเป็นเพศหญิงร้อยละ 76.5 กลุ่มที่ไม่มีฟันผุร้อยละ 55.0 เด็กทั้ง 2 กลุ่ม มีอายุเฉลี่ยประมาณ 12 ปี การศึกษาของบิดา/มารดา ส่วนใหญ่ในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป ประกอบอาชีพค้าขายและรับราชการ รายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณ 20,000 บาท/เดือน ส่วนใหญ่มารดาจะดูแลการบริโภคอาหารว่างและการแปรงฟัน กลุ่มที่มีฟันผุมีความถี่การบริโภคอาหารว่างและมีคะแนนการบริโภคอาหารหวานมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีฟันผุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}=0.001$) กลุ่มที่มีฟันผุและไม่มีฟันผุมีความถี่ของการบริโภคอาหารว่างเท่ากับ 3.5 และ 2.1 ครั้ง/วัน ตามลำดับ มีคะแนนการบริโภคอาหารหวานเท่ากับ 17.3 และ 7.4 คะแนน/วัน ตามลำดับ กลุ่มที่มีฟันผุมีความถี่ของการดื่มน้ำในมืออาหารว่างมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีฟันผุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กลุ่มที่ไม่มีฟันผุบริโภคอาหารว่างเพราะความหิวมากกว่ากลุ่มที่มีฟันผุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}=0.004$) เด็กทั้ง 2 กลุ่มส่วนใหญ่เลียนแบบการบริโภคอาหารว่างจากบิดา/มารดา และเพื่อน มีวิธีการดื่มเครื่องดื่ม บริโภคลูกอมและบริโภคขนมหวานคล้ายคลึงกัน ยกเว้นกลุ่มที่มีฟันผุใช้หลอดดูดดื่มเครื่องดื่มมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีฟันผุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}=0.015$) กลุ่มที่มีฟันผุซื้ออาหารว่างในโรงเรียนมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีฟันผุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}=0.037$) ส่วนใหญ่นักเรียนจะซื้ออาหารว่างด้วยตนเอง เด็กทั้ง 2 กลุ่ม ได้รับเงินค่าอาหารกลางวันเฉลี่ยวันละ 35 บาท กลุ่มที่มีฟันผุและไม่มีฟันผุใช้เงินซื้ออาหารว่างเฉลี่ยวันละ 17 และ 14 บาท ตามลำดับ เด็กทั้ง 2 กลุ่ม มีความชอบอาหารว่างที่เสียงและเสียงน้อยต่อการเกิดโรคฟันผุคล้ายคลึงกัน ยกเว้นกลุ่มที่มีฟันผุมีความชอบกล้วยหอมมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีฟันผุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}=0.021$) ทั้งกลุ่มที่มีฟันผุและไม่มีฟันผุมีความรู้เกี่ยวกับอาหารว่างกับการเกิดโรคฟันผุที่ถูกต้องน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ย 6.16 (SD=2.08) และ 6.58 (SD=1.93) คะแนน ตามลำดับ จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน ส่วนใหญ่ได้รับความรู้ด้านอาหารว่างจากบิดา/มารดาและโทรทัศน์ เด็กและผู้ปกครองมีความเชื่อเกี่ยวกับการอมลูกอมทำให้เกิดฟันผุ เด็กทั้ง 2 กลุ่ม แปรงฟันวันละ 2 ครั้ง ตอนเช้าและก่อนนอน ไปหาหมอฟัน 1-2 ครั้ง/ปี กลุ่มที่มีฟันผุใช้ไหมขัดฟันมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีฟันผุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}=0.006$)

Snack consumption behavior is an important cause of cariogenic infection especially among school children. The study aimed at comparing the snack consumption among grade 6 pupils of Suansanuk Municipal school, Muang District, Khon Kaen Province. The study groups were selected using a simple random sampling scheme and divided into 81 pupils with dental caries and 80 pupils without dental caries. Data collection started from February to March 2002. Questionnaires were used to collect general information from the school children's parents. Structured questionnaires concerning food consumption and preferences, availability of snack and dental care, knowledge investigating form and 7 days snack-food record were also used in each group. Observation and unstructured interview were tools for data collection among their parents, teachers and refreshment shop keepers, about their attitudes and beliefs associated with refreshments. Chi-square test, t-test and Mann-Whitney U test were employed for data analysis.

Results showed that there were 76.5% female in the dental caries group and 55.0% female in the non-caries group. Age average among both groups was 12 years. Most parents completed their secondary school. Their occupations were merchants and government officials. The average family income was 20,000 baht/month. Mother was a person who mostly takes care of their children's snack-food consumption and tooth brushing. Dental caries group significantly consumed more snack and they had more sweet score than the group without caries (p -value=0.001). The group with dental caries and non-caries group consumed snack 3.5 and 2.1 times/day and they had 17.3 and 7.4 points/day for sweet score. Group with dental caries significantly drinks more water during their snack consumption than the non-caries counterpart. Non-caries group had their snack due to their hunger of which was significantly differed from the caries group (p -value=0.004). Both groups followed their families and friends' refreshment formats. Similar patterns of drinking and consuming drinks, candies and sweets were found in both groups. Exception was that caries group significantly used plastic straw more often than their non-caries counterpart (p -value=0.015). The group with caries significantly purchased more snack-food than the non-caries group (p -value=0.037). A majority of the school children normally buy snack for themselves. The average money for school was 35 baht/day for both groups. They spent 17 baht/day on snack among the caries group and 14 baht/day for the non-caries group. Both groups had a similar preference of items which caused high risk and less risky for dental caries. Except for dental caries group, they preferred banana comparing with the group without caries (p -value=0.021). Both groups had a slightly correct knowledge associating with the snack consumption and cause of dental caries. This indicated by the score of 6.16 (SD = 2.08) and 6.58 (SD = 1.93), respectively from a total score of 15. A majority of them rendered the knowledge of snack-food from their families and television. Parents as well as pupils in both groups believed that candies causes dental caries. Both groups brush their teeth twice a day, the first one in the morning and the latter before bed. Both groups had their dental check up 1-2 times/year. Caries group significantly applied dental floss more often than the non-caries group (p -value=0.006).